

“Meer geld maakt onderwijs niet beter”

Als verkiezingen naderen, stijgt onderwijs traditiegetrouw op de politieke agenda. Wie wil dat nu niet, beter onderwijs? Standpunten over defensie, gaswinning of rekeningrijden zijn nu eenmaal meer omstreden. En ja hoor, wat blijkt? Elke partij wil meer geld uittrekken voor onderwijs, met D'66 en PvdA als koplopers.

Maar meer geld is helaas allesbehalve synoniem aan beter onderwijs. Dus toets de programma's aan wat u denkt dat echt helpt!

Van eerdere geldinjecties leidde schokkend weinig tot een betere 'output' oftewel beter geschoolde jongeren. En dat is toch waar we zulke investeringen op mogen beoordelen. Zo stelde het SCP in haar rapport (2016) vast dat alle extra gelden voor het onderwijs geen aantoonbaar resultaat hebben gehad: de gemiddelde citoscores zijn niet verhoogd en we dalen op de internationale ranglijsten (PISA e.a.). Vernieuwingen bleken niet hetzelfde als verbeteringen.

Het extra geld werd voorheen grotendeels opgeslokt door:

- Bureaucratie (meer regels, controle en administratieve last)
- Versnippering (meer opleidingen, meer vakken, meer vrije keuze, meer vrijheid in programma's en daardoor duurder, ineffectief en weinig transparant)
- Marktversturende subsidieprojecten en destabiliserende experimenten
- Structuurwijzigingen die vooral tot onrust en weerstand leidden (mislukkingen als middenschool en studiehuis).
- Salarisverhogingen: zelfs de salarisverhogingen werden niet selectief genoeg ingezet om tot substantiële kwaliteitsverbetering te leiden.

Oftewel: het geld ging niet naar de leerling.

Veel financiële prikkels in onderwijsland bleken contraproductief

- 'Meer ruimte voor scholen' bracht schoolbesturen op het idee zichzelf tot boven de Balkenendenorm te belonen. Dat geld werd onttrokken aan kwaliteitsverbetering.
- Meer geld voor kinderen met 'rugzakjes', heeft geleid tot een wildgroei ervan (explosie dyslexie, ADHD e.d.). Het werd lonend problemen aan te dikken, in plaats van op te lossen.
- Geldstromen relateren aan het aantal gediplomeerden heeft geleid tot de devaluatie van diploma's. Met als excessen de cadeaudiploma's op o.a. Windesheim en InHolland. De Volkskrant kopte: "Bijna een kwart van alle studenten InHolland kreeg onterecht diploma" (278.04.2011).
- Door de salarissen van schoolbesturen te relateren aan de schoolgrootte ontstond een (perverse) prikkel die een zuivere afweging van pro en contra van fusies vertroebelde. In 2015 trok de politiek op basis van wetenschappelijk onderzoek de conclusie dat de schaalvergroting in de publieke sector, w.o. in het onderwijs, was doorgeschoten. Beoogde voordelen, w.o. kostenvoordelen en kwaliteitsverhoging van het onderwijs, werden niet gehaald. Sterker nog: het onderwijs werd na de fusie meestal duurder en slechter en de werksatisfactie van het personeel daalde.

Dat moet beter! Maar hoe?

We houden enkele opties tegen het licht. Maatregelen die (wel) tot beter onderwijs leiden.

1. **Verlaag de maximale klassengrootte:** 30% van de klassen telt nog 30 of meer leerlingen. Breng de maximale grootte terug naar hooguit 25 en stel onderwijsgeevenden zo in staat om te differentiëren en leerlingen meer aandacht op maat te geven.
2. **Bestrijd de versnippering:** minder opleidingen (vooral op het MBO en HBO), minder vakken (meer uren per vak), centrale eindexamens met heldere outputcriteria, leg programma's voor langere tijd vast (stabiliteit en continuïteit).
3. **Deel groepen zo snel mogelijk in naar niveau:** het concept van brede heterogene klassen in het VO is achterhaald. Dat versnipperd onnodig en leidt tot onderpresteren. Binnen de sport komt geen weldenkend mens op het idee alle niveaus uit solidariteit te mixen, maar door veel niet-onderwijsgeevenden wordt deze ideologie nog hartstochtelijk verdedigd. De praktijk heeft inmiddels wel duidelijk gemaakt dat de verschillen en solidariteit tussen leerlingen er niet door worden verkleind, maar juist vergroot. Maatwerk bieden is voor een docent veel kansrijker in een klas waar de niveaus niet te veel uit elkaar liggen. Maak daarom niveaugroepen per vak en niet per opleidingstype. Stimuleer dat leerlingen zoveel mogelijk vakken op het voor hem hoogst haalbare niveau afsluiten. Een grote mhv-school kan wiskunde, economie of Engels op vier niveaus aanbieden: vwo-plus, vwo, havo en mavo (vmbo-d). Een leerling krijgt een vwo-diploma als hij alle vakken gemiddeld op vwo-niveau afsluit. Een vak dat op havo-niveau afgesloten wordt, kan hij/zij compenseren met een vak op vwo-plus niveau. Zorg per trimester voor doorstroming, zodat leerlingen zo snel mogelijk de vakken op het meest passende en uitdagende niveau kunnen volgen. Juist door op- en afstromingsdrempels te verlagen biedt je gelijke kansen en wordt talent-ontwikkeling niet afgeremd.
4. **Stimuleer gepersonaliseerd leren:** dankzij een gerichte inzet van ICT kunnen leerroutes en niveaus meer op maat worden aangeboden zonder dat dit tot een organisatorische chaos of meer belasting van de docenten leidt. Geef op VO de certificaten per vak.
5. **Verhoog het opleidingsniveau van leraren:** alles met het doel om het primaire proces (onderwijzen) meetbaar beter te maken. De hoogte van het salaris wordt meer prestatie- en marktafhankelijk gemaakt, waarbij opleidingsgraad een van de toetsingscriteria is, evenals de kwaliteit van de output, de werkdruk en de schaarste op de arbeidsmarkt.
6. **Focus op het primaire proces:** zorg dat onderwijsgeevenden zich volledig kunnen concentreren op het beter maken van leerlingen. Meer contacturen, minder 'gedoe' eromheen. Ontlast docenten waar mogelijk (minder vergaderingen, correctiewerk, administratie, verantwoording, voorbereiding, maatschappelijk werk e.d.). Verminder de werkdruk door minder van ze te eisen. Schrap activiteiten die niet rechtstreeks bijdragen aan beter onderwijs. Durf tegelijkertijd meer van ze te eisen in hun rol van coach en meester. Dus alles wat leidt tot meer GRIP op je klas.

Jakob Schuiringa

In de serie 'De knuppel en het hoenderhok' wordt de discussie aangezwengeld rond heikele thema's in het onderwijs. Met dat doel wordt tegen heilige huisjes aangeschopt en omstreden standpunten ingenomen. Dat alles met één doel: de weg vinden naar beter onderwijs.